3.5. "YE OKUTUCUSU" VE "I, İ" SESLERİ

KONUYA HAZIRLIK

1. "Y" harfi ve "ı, i" ünlülerini çıkış yerleri bakımından karşılaştırarak tespitlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Türkçede "dedi, yemek, verdi" kelimeleri yurdun bazı bölgelerinde niçin "didi, yimek, virdi" şeklinde söylenmektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.



OSMANLI TÜRKÇESİ

a) Ye (ى ﯿ ي) okutucusu kendinden önceki harfi "ı, i" seslerinden biriyle okutur.

قيليف	ييلديز	چيزگى	مينيك
kılıf	yıldız	çizgi	minik

b) Kelime başındaki "ı, i" sesleri, elif ve ye harfleriyle (اي) gösterilir.

ايصيريق	ايكى	ايشيق	ايپ
ısırık	iki	ışık	ip

c) Kimi kelimelerin ilk hecesindeki "e" sesi, ye okutucusuyla gösterilir.

ايركن	ييمك	ديمك	ايتمك
erken	yemek	demek	etmek

ç) Eklerdeki "u, ü" sesleri genellikle ye okutucusuyla gösterilir.

اوتورديغى	صوردى	صولى	اونى
oturduğu	sordu	sulu	onu

d) Kalıplaşmış bazı kelimelerin yazımında ye okutucusu kullanılmaz.

آرتق	سز	بز	بر
artık	siz	biz	bir

SIRA SİZDE

1. Aşağıda ünlüleri "ye" okutucusuyla yazılan ikilemeler ve bu ikilemelerle nitelendirilen kavramlar (isimler) verilmiştir. Günlük hayattaki kullanımlarına dikkat ederek ikilemelerle kavramları örnekteki gibi eşleştiriniz.

İkilemeler			Kavramlar (İsimler)			
İçli Dışlı	ايچلى طيشلى	5	Adam	1	آدام	- İri Kıyım Adam
İri Kıyım	ايرى قييم	1	Kuş	2	قوش	- Cıvıl Cıvıl Kuş
Bıcır Bıcır	بيجير بيجير	4	Ter	3	تر	- Şıpır Şıpır Ter
Şıpır Şıpır	شيپير شيپير	3	Çocuk	4	چوجوق	- Bıcır Bıcır Çocuk
Cıvıl Cıvıl	جيويل جيويل	2	Dost	5	دوست	- İçli Dışlı Dost
Kıvrım Kıvrım	قيوريم قيوريم	6	Saç	6	صاچ	- Kıvrım Kıvrım Saç
Girintili Çıkıntılı	گيرينتيلى چيقينتيلى	7	Kıyı	7	قيى	- Girintili Çıkıntılı Kıyı
Yırtık Pırtık	ييرتيق پيرتيق				البسه	Yırtık Pırtık Elbise

2. Aşağıdaki kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

ايكيز İkiz	ايصلاق Islak	ايش İş	شيفره Şifre	طيرتيل Tırtıl	ديرى Diri
يالكز Yalnız	پيكنيك Piknik	ليميت Limit	گيريش Giriş	فيزيك Fizik	اينجير İncir
ايندريم İndirim	بيلديرى Bildiri	آريتيجى Arıtıcı	قاليتيم Kalıtım	گبى Gibi	ناصل Nasıl
زيپلاييش Zıplayış	أوگلنجى Öğlenci	اوليمپيات Olimpiyat	مينيبوس Minibüs	ايصيتيجى Isıtıcı	هيچقيريق Hıçkırık
نيجه ييللره Nice Yıllara	قييمهلى پيده Kıymalı Pide	ألى آچيق Eli Açık	جيرجير بوجگى Cırcırböceği	ژيمناستيك Jimnastik	ييلديريم Bildirim

3. Aşağıdaki cümleleri okuyunuz.

Mum Dibine Işık Vermez
موم دیبنه ایشیق ویرمز.

İşleyen Demir Işıldar
ایشلەین دمیر ایشیلدار.

Çivi Çiviyi Söker
چیوی چیویی سوکر.

Çok Bilen Çok Yanılır
چوق بیلن، چوق یاڭیلیر.

Biz Kimseye Kin Tutmayız
بز کیمسەیه کین طوتمایز.

Lafla Peynir Gemisi Yürümez
لافله پینیر گمیسی یورومز.

Derdi Veren Dermanı Verir.
دردی ویرن، درمانی ویرر.

Kişi, Kendinden Bilir İşi.
کیشی، کندیندن بیلیر ایشی.

At İzi İt İzine Karışır.
آت ایزی، ایت ایزینه قاریشیر.

Acı Patlıcanı Kırağı Çalmaz
آجی پاطلیجانی قیراغی چالماز.

Bin Bilsen de Bir Bilene Danış.
بیڭ بیلسەڭ ده بر بیلنه طانیش.

Azla Yetinmeyen Çoğu Hiç Bulamaz.
آزله یتینمەین چوغی هیچ بولاماز.

Gel Demek Kolay Git Demek Zor.
گل دیمك قولای، گیت دیمك زور.

Ocak Kıvılcımlandı, Kapı Gıcırdadı.
اوجاق قیویلجیملاندی، قاپی غیجیردادی.

Dizi Dizi Odalar, Birbirini Kovalar (Tren)
دیزی دیزی اوطەلر، بربرینی قووالار (ترن).

Bilgili Biri Bilgiyi Çinde de Bulsa Alır.
بیلگیلی بری، بیلگیی چینده ده بولسه آلیر.

At Ölür, Meydan Kalır; Yiğit Ölür, Şan Kalır.
آت ئولور، میدان قالیر؛ ییگیت ئولور، شان قالیر.

Bir Sinide İki Tavuk, Biri Sıcak Biri Soğuk. (Güneş-Ay)
بر سینیده ایکی طاووق، بری صیجاق بری صوغوق (گونش-آی).

ÜNİTE KONULARIYLA İGİLİ DAHA FAZLA ÇALIŞMAYA BU KAREKODLA ULAŞABİLİRSİNİZ.

